

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Arvokkaiden tietoaaineistojen määritelmä on toistaiseksi epäselvä. Mikäli osoittautuu, että hallussamme on paljon arvokkaita tietoaaineistoja, joudumme käyttämään paljon työaikaa datakokonaisuuden koostamiseen, dokumentoimiseen ja sähköiseen muotoon (koneluettava) tuottamiseen. Näin ollen meille jäi epäselväksi, mikä kustannusvaikutus tällä on organisaatiollemme. Aineistojen käsittely voi tarkoittaa useita henkilötyövuosia lisätyötä.

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velvoiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

Todennäköisesti avoimia rajapintoja tullaan käyttämään silloin kun se on tarkoituksenmukaista.

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

Emme tunnista tarvetta.

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistattekko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Miten laki kohtelisi maksumuurin (esim. kustantajan palvelussa julkaistu data) takana julkaistuja tutkimusaineistoja?

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

Mahdollisuus tähän kasvaa, mikäli lainsäädäntö on hyvin tulkinnanvarainen. Jos lainsäädännöstä koituu yllättäviä lisävelvoitteita, voi tutkimusaineiston tuottaja minimoida työmäärää ja olla julkaisematta tutkimusaineistoa. Riskiä on mahdollista pienentää lainsäätäjän antamalla selkeillä ohjeilla lain soveltamisesta.

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

Tietyt tutkimusrahoittajat (esim. Suomen Akatemia, EU rahoitus) edellyttävät pääsääntöisesti tutkimusaineistojen avaamista juridisen viitekehyksen sallimissa puitteissa.

Tunnistattekko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

Näitä aineistoja voi mahdollisesti löytyä. Arvokkaiden tietoaineistojen määritelmä on vielä toistaiseksi liian epäselvä luotettavan arvion tekemiseksi.

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

Koska arvokkaiden tietoaineistojen määritelmä on epäselvä, myös vaikutuksia on vaikea arvioida. Mahdollisiin kustannuksiin tai suoriin tulonmenetyksiin ei ole varauduttu. Kustannukset riippuvat aineistojen määrästä ja aineistojen käsittely- ja muokkaustarpeesta muunnettaessa niitä koneluettavaan muotoon. Mahdollisesti kustannukset ovat huomattavia.

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

Pohdimme lain soveltamista, mikäli kyseessä on harkinnanvaraisesti salassa pidettävä aineisto ja tietopyynnön tekijällä on tiedonsaantioikeus. Vaikutuksia olisi hyvä arvioida tarkemmin ja selkeyttää sääntelyehdotusta.

Miten menetellään aineistojen osalta, jotka kuuluvat kaikkiin kategorioihin?

Käsitteiden soveltamisala tulisi määritellä tarkemmin, jotta on esimerkiksi selvää, minkä tasoista aineistoa käsite koskee (esim. tarkoitetaanko aineistolla pohja-aineistoa eli raakadataa, perusaineistoa vai laskenta-aineistoa). Tämä on erityisen tärkeää arvokkaiden tietoaineistojen osalta.

Aineistojen aito käytettävyys edellyttää, että aineistoihin liittyy riittävästi dokumentaatiota ja metatietoja. Miten tämä huomioidaan lainsäädännössä? Dokumentaation ja metatietojen tuottaminen aiheuttaa toki lisäkustannuksia myös aineistoja tuottaville organisaatioille.

Lainsäädännössä tulisi täsmentää, että uusi sääntely ei koske fyysisiä näytteitä (esim. maaperä ja kasvinäytteet), ohjelmistokoodeja, malleja ja tutkimusmenetelmiä.

Lainsäädännön soveltaminen tulisi rajata tästä eteenpäin syntyviin aineistoihin. Mikäli lainsäädäntö koskisi jo syntyneitä aineistoja, tämä voi aiheuttaa merkittäviä, muuta toimintaa haittaavia kustannuksia.

Krootila Heidi
Luonnonvarakeskus